

ve eserlerine dairdir. Eserde kendisine de yer vermiştir (s. 81-84). **10.** *Dal mondo dell'Islam* (Napoli 1975). **11.** *Gli Arabi in Italia. Cultura, contatti e tradizioni* (Milano 1979; Firenze 1987). 770 sayfalık esere sanat alanında Umberto Scerrato, ilim alanında Alessandro Bausani, sikke alanında Paul Balog, yazmalar alanında Angelo M. Piemontese, ayrıca iki sanat tarihçisi katkıda bulunmuştur. Araştırmaların ve ilgili sayfaların Arapça'dan İtalyanca'ya çevirisi tamamen müellife aittir. **12.** *Orientalisti del Novecento* (Roma 1994). Gabrieli ayrıca Dante Alighieri'nin *Divina Comedia* adlı eserindeki İslâm etkisi hakkında "Una Divina Commedia Musulmana" (*Storia e Civiltà Musulmana*, Napoli 1947, s. 236-250) ve "Nuova luce su Dante e l'Islam" (*Dal Mondo dell'Islam*, s. 156-172; *Lecture e divagazioni dantesche*, Bari 1965) başlıklı araştırma yazılarını neşretmiştir.

F. Gabrieli son yıllarında yayımlamak istediği hâtıralarını tamamlayamamış, fakat *Pagine di Diario* adını verdiği el yazmasının baskısını Lincei 2000 yılında gerçekleştirmiştir. Yine ömrünün sonlarına doğru Ebû Nüvâs, *Antologia Bacclica* (Torino 1990), Cemîl el-Uzrî (Giamil al Udhri), *Antologia d'Amore* (Roma 1938-1940; Torino 1992) ve Ebû Firâs, *Antologia di caccia, guerra e prigionia* (Torino 1992) adlı neşirlerinde anılan Arap şairlerinin şarap, aşk ve av partileri üzerine şiirlerini incelemiştir. Babası G. Gabrieli'nin, İtalyanca'ya çevirdiği Hansâ'nın divanını (Florence 1899; Roma 1944), inceleyen bir eser kaleme almıştır. Ermevî Halîfesi II. Vefîd'in divanını derleyip neşretmiş (1937, 1967); Cemîl el-Uzrî, Ebû Nüvâs, Mütenebbî (*Studi Su al-Mutanabbî*, 1972), Sicilyalı şair İbn Hamdîs (Mazara 1948) gibi önemli Arap şairlerinin şiirlerini inceleyen eserler yazmıştır. İbn Hazm'ın *Tavku'l-ḥamâme*'sini *Collera della Colomba* adıyla (1949), Ömer Hayyâm'ın rubâilerini (1944), yine çağdaş kadın şair Mey Ziyâde'nin *Zulûmât ve eşî'a* adlı serbest şiir tarzındaki romantik divanını (*Luci ed ombra*, 1949) İtalyanca'ya çevirmiştir. Ayrıca *al-Ma'mun e gli 'Alidî'yi* (1929), *Gli istituti generali del codice penale*'i (1936), *Şenferâ'nın Lâmiyyetü'l-'Arab*'inin İtalyanca çevirisini (1946), *The Arab Revival* (London 1961), *Mahomed et les grand conquêtes arabes* (Paris 1967; İngilizce'si London 1968), *Litteratura araba* (1967), *Poésie religieuse*

de l'ancien Islam (1974), *Histoire et civilisation de l'Islam en Europe* (Bardas 1983), *Gratit udini* (1984), *Pagine Arabo-Siciliane* (Mazara del Vallo 1986), *Maghreb Medieval* (Edisud 1991) gibi Arap-İslâm tarih, edebiyat, kültür ve medeniyetinin çeşitli alanlarında sayısız araştırma ve inceleme eserleri kaleme almış, Şerîf el-İdrîsî'nin *Nüzhetü'l-müşâk*'ını neşretmiştir (*Opus Geographicum*, Roma 1970-1976). Roma Üniversitesi'ndeki yıllarını, kurumlardaki ilişkilerini, Venedik, Sicilya ve Güney İtalya hakkındaki anılarını yazmış, etkin çalışmalar kaleme almıştır. Gabrieli'nin onuruna kendisi daha hayattayken bir dergi tahsis edilmiştir: *Studi in onore di Francesco Gabrieli nel suo Ottantesimo Compleanno* (Roma 1984).

BİBLİYOGRAFYA :

F. Gabrieli, *La storiografia arabo-islamica in Italia*, Napoli 1975, s. 81-84; a.mlf., "Gli studi arabo-islamicci nella università di Roma", *OM*, LV/1-2 (1975), s. 1-7; a.mlf., "La Sicilia nella mia vita" [hâtıralarını ve bilimsel ilişkilerini özetlemiştir], *L'Accademia Selinuntina di Scienze e Lettere Arti di Mazara del Vallo ed il Premio Sélino* 1986, Mazara del Vallo 1987, s. 35-38; G. Levi Della Vida, "Mio caro Francesco", *A Francesco Gabrieli. Studi offerti nel sessantesimo compleanno dai suoi colleghi e discepoli*, Roma 1964, s. V-XI; U. Rizzitano, "Gli Studi di Storia Araba", *L'Oriente Islamico*, Roma 1971, s. 27-67, ayrıca bk. tür.yer.; M. Nallino, "Gli Studi di Letteratura Araba", a.e., s. 141-157; V. Vacca, "Gli Studi di Letteratura Araba Contemporanea", a.e., s. 159-181; A. M. Piemontese, "Cinquant'anni di Persianologia", a.e., s. 321-325; *Biografie e bibliografie degli Accademici Lincei* (nşr. Accademia Nazionale dei Lincei), Roma 1976, s. 923-924; R. Traini, "A Francesco Gabrieli", *Studi in Onore di Francesco Gabrieli nel suo ottantesimo compleanno*, Roma 1984, I, s. VII-VIII; "Bibliografia degli scritti di Francesco Gabrieli (1964-1983)", a.e., I, s. VIII-XIX; A. Borruso, "Introduzione", *Francesco Gabrieli. Pagine arabo-siciliane, scelta e introduzione di Andrea Borruso*, Mazara del Vallo 1986, s. 9-13; a.mlf., "Francesco Gabrieli e la poesia araba di Sicilia", *L'Accademia Selinuntina di Scienze e Lettere Arti*, s. 67-73; S. Moscati, "Omaggio a Francesco Gabrieli", a.e., s. 39-45; R. Rubinacci, "Testimonianza d'un antico allievo", a.e., s. 47-50; S. Bono, "Francesco Gabrieli, maestro anche di color che non sanno", a.e., s. 51-56; P. Q. Tortorici, "Premio Selino ad un illustre arabista", a.e., s. 57-60; A. de Simone, "Francesco Gabrieli e gli Arabi di Sicilia", a.e., s. 61-66; F. Tessitore, "La storiografia etico-politica di Francesco Gabrieli", *Schizzi e schegge di storiografia arabo-islamica Italiana*, Bari 1995, s. 147-163; a.mlf., "L'arabista petulante", a.e., s. 209-212; a.mlf., "Francesco Gabrieli e la Sicilia", a.e., s. 213-215; B. Soravia, "Ascesa e declino dell'Orientalismo scientifico in Italia", *Il Mondo Visto dall'Italia*, Milano 2005, s. 271-286, ayrıca bk. tür.yer.; R. Traini, "Francesco Gabrieli 'uomo intero'", *OM*, nuova serie, XVIII (79)/3 (1999), s. 1-17.

MAHMUT H. ŞAKIROĞLU

GALLOTTA, Aldo
(1941-1997)

İtalyan Türkologu.

17 Temmuz 1941'de Salerno'da doğdu. Lise yıllarından beri Osmanlı medeniyetine karşı ilgi duyuyordu. Osmanlılar'ın tarihsel ve kültürel gelişiminin karmaşıklığına hayran kalarak Istituto Universitario Orientale'de (Università degli Studi di Napoli "L'Orientale") Arapça ve Farsça'nın yanı sıra Alessio Bombaci'nin rehberliğinde bugünkü Türkçe'yi ve Osmanlı Türkçesi'ni öğrendi. Eğitimini tamamladıktan sonra aynı üniversitede Türk dili ve edebiyatı profesörü olarak 18 Haziran 1997'deki ölümüne kadar çalıştı.

Gallotta'nın geniş bir yelpazeye yayılan orijinal ve eklettik çalışmaları arasında Seyyid Murâd'a ait *Gazavât-ı Hayreddin Paşa*'ya dair yazdıkları önemli bir yer tutmaktadır. Gallotta bu XVI. yüzyıl metnini titiz bir dil bilimi analizine tâbi tutmuş, metnin üretildiği dönemde Osmanlı Devleti'ni ve Akdeniz bölgesini tarihsel ve kültürel bağlamda incelemiştir. Türkler'in Anadolu'daki ilk yayılması üzerine de çalışan Gallotta'nın Oğuz miti ve Osmanlı Devleti'nin kökenine dair getirdiği yorumlarla Anadolu Selçuklu Devleti'nde beylerbeyi unvanının kullanımı hakkında yaptığı ayrıntılı bir inceleme dikkate şayandır. Luigi Bonelli, Ettore Rossi ve Alessio Bombaci gibi İtalyan şarkiyatçıların izinden giden Gallotta, Osmanlı paleografyası ve diplomatikası ile de yakından ilgilenmiş, adı geçen bilim adamlarının bulgularını geliştirmiştir. İtalyan arşivlerindeki Osmanlı dokümanlarını da farklı mecralarda yayımlamıştır. Napoli ve Torino millî kütüphanelerinde yer alan Türkçe el yazmalarını katalogladığı iki projenin yanı sıra Gallotta'nın, bu el yazmalarının tarihlerinin tesbiti gibi paleografik yaklaşımın teorik yanları üzerine yoğunlaşan araştırmaları da vardır.

Aldo Gallotta'nın diğer önemli bir yanını Osmanlı Türkçesi'nin tarihi üzerine yaptığı çalışmalarda ortaya çıkar. Bu bağlamda Grek alfabesiyle yazılmış Türkçe dokümanlardan, Giovanni Battista Montalbano'nun 1622-1632 yılları arasında Latince kaleme aldığı Türkçe dil bilgisi kitabına dair birçok değişik "transkriptiyonstexte"nin incelemesini gerçekleştirmiştir. Yeniçağ'da Osmanlı-Avrupa etkileşiminin analizine işaret eden metin ve yazıların analizini gerçekleştirdiği çalışmalarında da Gallotta'nın dilbilimsel ve paleografik endişeleri açık biçimde görülür. Bu

Aldo Gallotta

eserlerde İtalya'da (özellikle daha az çalışılmış olan Güney İtalya'da) Türkler ve Türkçe üzerine bilinenleri mercek altına almıştır. Sonraki dönemlerinde ise Osmanlı coğrafya kaynaklarına yoğunlaşmış ve Pîrfî Reis'in *Kitâb-ı Bahriyye*'sinin yanı sıra basılmamış birçok eseri incelemiştir. Son çalışmalarından biri, XVI. yüzyılda Hint Okyanusu'ndaki yayılmaları kapsamında Osmanlılar'ın Portekizliler'i nasıl algıladığına dairdir.

Eserleri. Gallotta'nın başlıca çalışmaları şöylece sıralanabilir: "Le Gazavat di Hayreddin Barbarossa" (*Studi Magrebini*, III [Napoli 1970], s. 79-160, 79-103. sayfaları Salih Akdeniz tarafından tercüme edilmiştir: *TTK Belleten*, XLV/180 [1981], s. 473-500); "16th Century Ottoman Turkish as Represented in the Ghazavat-ı Khayreddin Pasha" (*POF*, sy. 30 [Sarajevo 1980], s. 145-152); "Il Gazavat-i Hayreddin Paşa di Seyyid Murad. Edito in Facsimile secondo il mss. 1663 dell'Escorial di Madrid con le varianti dei mss. Barb. Or. 127 della Biblioteca Vaticana, cod. Or. Fol 40 della Württembergische Landesbibliothek di Stoccarda. T.Y. 94 e 2459 della Üniversite Kütüphanesi di İstanbul. Or. Quart 1751 della staatsbibliothek di Berlino" (*Studi Magrebini*, XIII [Napoli 1981], s. 1-43; kitap konumundaki bu eserin giriş bölümünü Mahmut Şakiroğlu Türkçe'ye çevirmiştir: *Erdem*, IV/10 [1988], s. 127-163); "Il 'Gazavât-i Hayreddin Paşa' Pars Secunda e la spedizione in Francia di Hayreddin Barbarossa" (*Studies in Ottoman History in Honour of Professor V. L. Ménage*, nşr. C. Heywood – C. Imber, İstanbul 1994, s. 77-89); "Il trattato turco-veneto del 12 gennaio 1482" (*Studia Turcologica memoriae Alexii Bombaci dicata*, Napoli 1982, s. 219-235); "Venice et l'Empire ottoman, de la paix du 25 janvier 1479 à la mort de Mahomed II, 3 mai 1481" (*Revue de l'orient musulmane et de la Méditerranée*, XXXIX [1985], s. 141-175); "Diplomi

turchi dell'Archivio di Stato di Firenze. Lettere da Algeri ai Granduchi di Toscana (XVII secolo)" (*Studi Magrebini*, XI [Napoli 1979], s. 167-205); "La grammatica turca di Gio. Battista Montalbano (XVII secolo)" (*Atti del Simposio di ricerche ed. Studi per uno sviluppo scientifico de rapporti italo-turchi*, Milano 1981, s. 177-190); "Venedik Devlet Arşivi'nde Osmanlı Şehzâdesi Sultan Cem ile İlgili Belgeler" (İtrc. Mahmut Şakiroğlu, *TT*, V/30 [1986], s. 19-27, G. Bova ile birlikte); "Le caratteristiche fonetiche della 'grammatica della lingua turca' di Giovan Battista Montalbano" (*AION*, LV/3 [1995], s. 253-268); "Codex Claminicus'un Yeni Bir Nüshası" (*Uluslararası Türk Dili Kongresi 1992*, Ankara 1996, s. 267-271); "Ottomani e Portoghesi nell'oceano Indiano nel XVI secolo" (*Il Portogallo e i mari: Un incontro tra Culture [Napoli 15-17 dicembre 1994]*, Napoli 1997, II, 179-238); "Oğuz Efsanesi ve Osmanlı Devleti'nin Kökenleri: Bir İnceleme" (*Osmanlı Beyliği 1300-1389* [İtrc. Gül Çağalı Güven v.dğr.], İstanbul 1997, s. 41-61); "The History of Avania" (*Studia Ottomanica: Festgabe für György Hazai zum 65. Geburtstag*, Wiesbaden 1997, s. 53-73); "İtalyancadaki Türkçeden Ödünç Kelimeler: Venedikçe Gorna, Oluk, Su Yolu" (*Hasan Eren Armağanı*, Ankara 2000, s. 145-151).

BİBLİYOGRAFYA :

Mahmut Şakiroğlu, "Aldo Gallotta", *TT*, V/30 (1986), s. 336-338; U. Marazzi, "Aldo Gallotta", *Annali dell'Università degli Studi di Napoli "L'Orientale"*, LVI, Napoli 1996, s. 437-440; M. Bernardini, "Ricordo di Aldo Gallotta (17 luglio 1941 – 18 giugno 1997)", *OM*, nuova serie, LXXXII/2 (2002), s. 265-270; A. Ventura, "Ricordo di Aldo Gallotta", *Turcica et Islamica: Studi in memoria di Aldo Gallotta* (ed. U. Marazzi), Napoli 2003, I, s. xiii-xv; "Bibliografia di Aldo Gallotta", a.e., I, s. xvii-xxii.

ROSİTA D'AMORA

GARAUDY, Roger

(1913-2012)

Müslüman Fransız düşünürü.

17 Temmuz 1913'te Marsilya'da doğdu. Anne ve babasının herhangi bir dini benimsememesine karşılık Roger, on dört yaşında iken "hayatının bir anlamı olmasını düşündüğü için" Hıristiyanlığı kabul etti. Öğrenciliği sırasında komünizmi yoksullara sahip çıkan bir sistem olarak görüp 1933'te Komünist Partisi'nin gençlik kollarına katıldı ve otuz yedi yıl boyunca parti kademelerinde çalıştı. Eserleri, konferansları ve eylemleriyle üne kavuştu ve partide yükseldi. II. Dünya Savaşı

sırasında gösterdiği kahramanlıklardan ötürü kendisine şükran madalyası verildi. Fransız hükümetinin Hitler'le anlaşmasını kışlada protesto eden bildiriler hazırladığı için Fransız sömürgesi Cezayir'e sürgün kampına gönderildi. Otuz üç ay hapis ve kamp hayatı yaşadı. Kamp su-bayının emrine karşı geldiğinden kurşuna dizileceksen kâzîyye mezhebinden olan müslüman askerlerin, "İnancımızda silâhsız ateş edilmez" şeklindeki itirazları sayesinde kurtuldu. Filozof Gaston Bachelard'ın yanında tez hazırlayarak Sorbonne Üniversitesi'yle Moskova Bilimler Akademisi'nden felsefe alanında doktor unvanı aldı; felsefe ve estetik profesörü oldu. Almanca, İngilizce, Rusça ve Müslümanlığı benimsedikten sonra Arapça öğrendi. Milletvekili, senatör ve meclis başkan yardımcısı sıfatıyla on altı yıl parlamentoda görev yaptı. Marksist Millî Araştırmalar Merkezi müdürlüğünde bulundu. İki yıl Rusya'da kalıp *L'humanité* gazetesine adına muhabirlik yaptı, Stalin'le tanıştı. Bilimsel araştırmaları yanında üniversitede felsefe ve estetik dersleri verdi. Dünyanın önde gelen siyaset, sanat, edebiyat, bilim ve fikir adamlarıyla dostluk kurdu. Prag'ın Sovyetler Birliği tarafından işgalini eleştirdiği için 1970'te Komünist Partisi'nden ihraç edildi.

Yirmi yaşında iken Don Kişot'u (Quijote, Quixote) kendisine rehber edinen Garaudy'ye göre Sezar ve Napolyon gibi şahsiyetler tarih sayfalarında kalırken Don Kişot bütün insanların hayrını istemenin sembol ismi olmuştur. Bundan dolayı Garaudy ömrünün sonuna kadar bu idealle insanlığın yararına olacak sistem, yöntem ve uygulamaları bulup ilân etmek için dünyayı dolaştı. Sonunda ideale ne uygun din olarak İslâm'ı gördü ve 2 Temmuz 1982'de Cenevre'de müslüman oldu. Umreye gitti. Filistin davasına sahip çıkması ve İsrail zulmünü kitaplarında dile getirmesinden ötürü Batılı basın ve yayın kuruluşlarının kapıları kapandı. Hatta *İsrail Mitler ve Terör* adıyla Türkçe'ye de çevrilen kitabı yüzünden ceza aldı. 13 Haziran 2012'de Paris'te vefat etti. Cesedinin yakılmasını vasiyet ettiğini ileri süren ailesinin isteği üzerine naaşı yakıldı. Batılı yayın organları Garaudy'nin ölüm haberini Türkiye'den iki gün sonra genellikle şu başlıkla verdi: "Eski komünist ve yahudi soy kırımı inkârcısı (negasyonist) Garaudy öldü." Halbuki Garaudy yahudi katliamını hiçbir zaman inkâr etmemiş,